

сплуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23 грудня 2005 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>

3. Про практику призначення судами кримінального покарання [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>

УДК 343.98:656.7.08 (043.2)

Мотлях О. І.,
к.ю.н., доцент,
Болотна Я. В.,
студентка,

Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

МІСЦЕ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ВЕРСІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ

Основною діяльністю цивільної авіації була і залишається гарантована безпека польотів повітряних суден, перевезення пасажирів та вантажів відповідно до міжнародних договорів та Конвенцій. Це входить до комплексної підсистеми всієї авіаційно-транспортної системи, яка направлена на створення безпроблемних авіаперевезень без загрози життю та здоров'ю громадян.

Відповідно до Конвенції з міжнародної цивільної авіації, авіаційна подія – це та, що пов'язана з польотом пасажирів на літаку, з моменту, коли пасажир ступив на борт корабля з наміром летіти на ньому, і до моменту, коли всі пасажирів залишили літак, але в результаті такого польоту пасажир загинув або був поранений за таких обставин:

- знаходження його в літаку;
- прямого контакту з будь-якою частиною літака, включаючи частини, що відірвалися (відпали) від нього;
- падіння літака на землю (його катастрофи) [1, с. 526].

Серед країн СНД Україна займає одне з перших місць щодо підвищення небезпеки польотів. За кілька перших років незалежності сталося 45 авіаційних подій, з них 13 катастроф [3, с. 20].

Залежно від способу вчинення злочинів, які скоюються на авіатранспорті, можна виділити наступні групи:

- незаконне захоплення повітряного судна або набуття контролю над ним;
- акти саботажу або диверсії, спрямовані на пошкодження чи знищення повітряного судна, екіпажу, пасажирів;
- необережні авіатранспортні злочини.

На сьогоднішній день досить популярними є саме необережні авіатранспортні злочини, які супроводжуються загибеллю пасажирів та екіпажу повітряного судна. Розслідування таких авіаподій розпочинається з часу отримання повідомлень про подію і до моменту затвердження акту уповноваженою слідчою комісією про отримані результати. Одночасно встановлення та дослідження причин авіакатастрофи, з метою з'ясування всіх обставин справи, що дозволяє виробити рекомендації протидії чи запобігання таким випадкам у майбутньому.

Організація та планування розслідування зазначених злочинів включає в себе цілий комплекс заходів в тому числі і процесуальних, які дають можливість об'єктивно, всебічно і повно дослідити пригоду, що сталася.

Чільне місце в організації та плануванні належить криміналістичним версіям. Один із основоположників теорії версіювання вчений-криміналіст Б.М. Шавер наголошував, що криміналістична версія є припущенням слідчого, яке ґрунтується на матеріалах справи, і розкриває характер злочину, мотиви та спосіб його вчинення [2, с. 28].

Тобто, формування криміналістичних версій відбувається на підставі фактичних даних про обставини справи. Зокрема, при розслідуванні необережних повітряних злочинів можна висунути наступні криміналістичні версії:

- падіння повітряного судна з людьми на борту, що відбулося з причини порушення експлуатації авіаційної техніки;
- допущення помилок наземних служб, які контролюють політ літального апарату на борту з людьми чи окремого екіпажу, що пе-

ребує в повітряному просторі, результатом якого стало падіння літака на землю і спричинило авіакатастрофу.

Висування таких версій є результатом опрацювання, перевірки та встановлення криміналістично-значущих даних, які ґрунтуються на матеріалах, зроблених підкомісіями: льотної, інженерно-технічної та адміністративної.

Щодо розслідування повітряних злочинів, які не відносяться до необережних, то можна висунути наступні версії:

- диверсійні акти, пов'язані із захопленням літального апарату, що перебував у повітряному просторі та впав на землю і спричинив авіакатастрофу;

- терористичний акт, пов'язаний із захопленням літака та шантажування заручників під час перебування судна у повітряному просторі, що спричинило нештатну ситуацію на борту і стало результатом авіакатастрофи.

Версії такого змісту висуваються на основі інформаційних даних отриманих від членів екіпажа повітряного судна, а також працівників наземної служби, які здійснюють управління польотами.

Обґрунтовуючи викладене можна дійти висновку, що висування криміналістичних версій є логічним підсумком, результатом всієї свідомої діяльності слідчого в процесі розслідування злочину [4, с. 5].

Базуючись на фактичних даних, криміналістичні версії повинні дати пояснення отриманій інформації і обґрунтувати в ній кореляційні зв'язки. Висунуті криміналістичні версії повинні мати ймовірний характер події, яка відбулася. Подальший хід відпрацювання версій є результатом отримання фактичних даних, що підтвердять або ж спростують висунуті версії. Організаційний аспект версій полягає в тому, що він визначає напрямок розслідування, є його організаційним початком, ядром планування діяльності слідчого [9, с. 366]. Використання систем типових версій вносить у розслідування елемент точності, повноти розслідування, допомагає слідчому проаналізувати відомі йому аналогічні ситуації і відібрати ті, що підходять під конкретний випадок з літературних джерел [5, с. 10]. Ознайомлення зі схемою таких версій дозволяє одночасно охопити та перспективно намітити всі можливі основні напрями розслідування злочинів, зокрема пов'язаних із авіаційними подіями.

Література

1. Маркус В. О. Криміналістика : [навч. посіб.] / В. О. Маркус – К. : Кондор, 2007. – 558 с.
2. Колесник В. А. Криміналістика : [посіб. для підгот. до іспитів] / В. А. Колесник, І. В. Гора – К. : Вид-во ПАЛИВОДА А.В., 2003. – 146 с.
3. Теймуразов Р. А. Состояние безопасности полётов в гражданской авиации государств-участников "Соглашения о гражданской авиации и об использовании воздушного пространства" за десятилетний период (1992 -2001 г.г.) / Р. А. Теймуразов // Труды общества исследователей авиационных происшествий – Выпуск 14. – М., 2002. – С.20.
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики : Криминалистические средства, приемы и рекомендации/ Р. С. Белкин. – в 3-х т. – М. : Юристь, 1997. – Т. 3. – 480 с.
5. Колесниченко А. Н. О системе версий и методике их построения. Криминалистика и судебная экспертиза / А. Н. Колесниченко, Г. А. Матусовский – К. : Высш. шк., 1970. – Вып. 7. – С. 7 – 13.

УДК 343.98:656.7.08 (043.2)

Мотлях О. І.,

к.ю.н., доцент,

Новицька Т. А.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ОКРЕМІ ЗАСАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК НА ПРАКТИЦІ

Злочин є складним соціальним явищем і потребує детального аналізу та з'ясування обставин вчиненого. Ключове місце в процедурі розслідування конкретного кримінального правопорушення належить науці криміналістиці, яка знаходиться на передньому краї боротьби із злочинністю. Криміналістика загалом та її окремі розділи на сучасному етапі досягли значного рівня розвитку, але, враховуючи ту обставину, що вона є динамічною галуззю юридич-